

TREČIAS SKYRIUS

Tokio melagio kaip aš reikia paieškoti. Klaiku! Einu, sakysim, į kioską nusipirkti žurnalo ir, jei kas mane paklausia, kur einu, man nieko nereiškia atsakyti, kad į operą. Siaubas! Ir įtikinėdamas vargšą Spenserį, kad man reikia bėgti į sporto salę pasiimt daiktų, aš paprasčiausiai muilinau seniui akis. Jokio daikto aš ten nebuvo palikęs.

Pensyje gyvenau naujame bendrabutyje, Osenbergerio korpuse. Ten prisilaikė tik dviejų paskutinių klasių mokiniai. Aš ėjau į priešpaskutinę klasę, o mano kambario draugelis į išleidžiamąją. Mūsų korpusas turėjo Osenbergerio vardą — to paties, kuris kadaise Pensy sėmėsi žinių. Baigęs mokyklą jis ėmėsi biznio su laidojimo biurais ir prisišlavė gražaus pinigėlio. Pridaigstė jis tų biurų pilnus pakampus; tėvą ar motiną dabar gali palaidoti už skatikus — tik už penkis dolerius. O kad pamatytumėt tą Osenbergerį! Dedu galvą, kad jis paprasčiausiai sukiša negyvėlius į maišą ir numeta į upę. Žodžiu, tasai tipas išmetė Pensio labai apvalią sumą, ir tada jo vardu pavadino vieną bendrabučio korpusą. Kai buvo futbolo sezono atidarymas, jis atsibaladojo su savo „Kadilaku“ į mokyklą; mes visi

turėjom pašokti tribūnose ir staugti — tai yra sveikinti savo geradari. Rytojaus rytą jis koplyčioj gerą dešimtį valandų dėjo kalbą. Pradžiai pažėrė pusšimtį supelijusių anekdotų, atseit, kad mes įsivaizduotume, koks jis kietas vyras. Trenkte pritrenkė. Paskui ėmė regzti, esą jis niekad nesigėdinąs atsiklaupiti ir pasimelsti, užklupus kokiam rūpesčiui ar bėdai. Jis mus mokė, kad visad ir visur melstumės — kalbėtumės su Dievuliu ir panašiai. Kalbėkitės, sako, su juo kaip su bičiuliu. Jis pats esą visuomet kalbasi su Viešpačiu, netgi vairuodamas automobilį. Ko nepastipau! Kaip gyvą įsivaizduoju tą šunsnukį, kaip jis įjungia pirmą pavara, o pats meldžia Viešpatį, kad siųstų jam daugiau lavonų. Įdomiausia buvo per vidurį kalbos. Jis įsivarė apie tai, koks jis vyras, koks šaunuolis, koks apskrus, tik staiga vienas mūsiškis, Edgaras Marsala — jis sėdėjo priešais mane — kad nusipers koplyčioj, visiems girdint, žinoma, labai nemandagu, bet, šiaip ar taip, išėjo juokingai. Bravo Marsala! Trenkė, net sienos sudrebėjo. Balsiai niekas nesusijuokė, ir Osenbergeris nuvaidino, kad negirdėjo, bet senis Termeris, direktorius, sėdėjęs šalia jo ant katedros, girdėjo kaip didelis. Pasiuto kaip velnias. Tada jis nė pusės žodžio nepasakė,

užtat kitą vakarą paskyrė papildomą pamoką ir atėjęs išdrožė kalbą. Jis pasakė, kad tas, kuris negražiai pasielgė koplyčioj, nevertas Pensio mokinio vardo. Mes kurstėm Marsalą, kad trinktelėtų dar kartelį Termeriui kalbant, bet Marsala tą kartą nebuvo nusiteikęs. Tai štai kur aš gyvenau, kai mokiausi Pensyje. Naujajame bendrabutyje, Osenbergerio korpuse.

Buvo malonu sugrįžti į savo kambarį, ištrūkus iš senio Spenserio, nes visi buvo išėję į futbolą ir radiatoriai jau pradėję šilti — pusėtinai jauku. Nusirengiau striukę, nusirišau kaklaraištį ir prasisegiau marškinių apykaklę, paskui užsidėjau kepurę, kurią rytą buvau pirkęs Niujorke. Raudoną medžioklinę kepurę su ilgu ilgu snapeliu. Pamačiau ją sporto krautuvės vitrinoj — kai išlipom iš metro ir aš pastebėjau, jog pamečiau tas prakeiktas rapyras. Kepurė tekainavo dolerį. Apsukau ją snapeliu į užpakalį — tai, žinoma, kvaila, bet man taip labiau patiko. Šauniai turėjau atrodyti. Tada pasiėmiau knygą ir atsisėdau į savo fotelį. Kiekvienam kambary buvo po du fotelius. Vienas mano, kitas — Vordo Stredleiterio, mano kambario draugo. Patogumo jie buvo patogūs, tiktai atramos išklibusios, nes amžiais kas nors ant jų sėsdavosi.

Knygą, kurią tada skaičiau, man bibliotekoj padavė per apsirikimą. Aš prašiau visai kitos ir pastebėjau klaidą, tik parėjęs į kambarį. Tai buvo Isako Dineseno knyga „Iš Afrikos džiunglių“. Iš pradžių maniau, kad bus šlamštas, bet pasirodė, kad ne. Apskritai aš profanas, tačiau skaitau daug. Mano mėgstamiausias rašytojas — D. B., mano brolis, paskui dar mėgstu Ringą Lardnerį. Gimimo dieną, man išvykstant į Pensį, brolis padovanojo Ringo Lardnerio knygą. Ten buvo labai šaunių, linksmų pjesių ir vienas apsakymas apie policininką — eismo reguliuotoją, kuris įsimyli tokią labai simpatingą mergiotę. Ji laksto galvotrūkčiais, nesilaikydama eismo taisyklių. Tačiau tas policininkas turi žmoną ir negali tos simpatingos mergiotės vesti ar panašiai. Bet paskui ta mergiotė žūsta, nes nesilaiko eismo taisyklių. Liuks apsakymas! Aš labiausiai mėgstu tokias knygas, kur yra nors kiek humoro. Mėgstu skaityti ir klasikinę literatūrą, man patinka „Sugrižimas į tėvynę“ ir kitos, paskui dar skaitau apie karą, detektyvus — bet nepasakyčiau, kad jos verstų iš koto. Iš koto verčia tokios knygos, kurias perskaičius užaina noras, kad tie autoriai būtų tavo geriausi draugai ir kad galėtum jiems paskambinti, kada tik įsinorėsi. Tačiau tokių nedaug. Štai tam

Isakui Dinesenui aš mielai paskambinčiau. Taip pat ir Lardnenui, tik D. B. sakė, kad jis jau miręs. Štai Somerseto Moemo „Aistrų našta“. Skaičiau ją praeitą vasarą. Visai nebloga knyga, bet nenorėčiau skambinti Somersetui Moemui. Pats nežinau, kodėl. Matyt, jis ne iš tų tipų, su kuriais aš norėčiau paplepėti. Greičiau jau skambinčiau Tomui Hardžiui, tik ne Moemui.

Taigi užsidėjau naująją kepurę, atsisėdau ir kibau į tą knygą apie Afriką. Jau buvau kartą ją skaitęs, bet norėjau dar kai kurias vietas pažiūrėti. Bet perskaičiau gal kokius tris puslapius ir išgirdau kažką išeinant iš dušo. Nereikėjo nė žiūrėti, ir taip žinojau, kad tai Robertas Eklis, kuris gyveno gretimam kambary. Mūsų korpuse dviem kambariam buvo po vieną bendrą dušą, ir tas Eklis braudavosi per dušą į mano kambarį kasdien po aštuoniasdešimt penkis kartus. Matyt, be manęs, jis vienintelis iš viso korpuso nebuvo futbole. Jis apskritai beveik niekur neidavo. Keistas tipas. Buvo jau paskutinėj klasėj, Pensyje trynėsi ketvirti metai, bet niekas jo nevadino kitaip, tik Ekliu. Netgi Herbas Geilas, kuris gyveno su juo vienam kambary, ir tas nevadindavo jo Bobu ar bent jau Eku. Jeigu jis kada nors turės žmoną, tai

ir ta tikriausiai šauks jį pavarde. Jis buvo žvėriškai aukštas — šešių pėdų su trečdaliu — sukumpęs, išpuvusiais dantimis. Per visą tą laiką, kol gyvenau gretimam kambary su juo, kad nors kartą būčiau matęs jį valantis dantis! Jie atrodė lyg samanom apaugę, vėmt versdavo pamačius, kaip jis valgykloj kemša bulves ar žirnius. Negana to, jis, velnias, buvo spuogotas. Ir ne tik kakta ar smakras kaip visų vaikėzų, visas jo veidas buvo nusėtas spuogais. Ir apskritai jis buvo bjaurus tipas. Atvirai kalbant, aš jo nedievinau.

Jaučiau, kad jis stovi ant dušo slenksčio man už nugaros ir dairosi Stredleiterio. Jis žvėriškai nekentė Stredleiterio ir nekeldavo kojos į kambarį, jei ten būdavo Stredleiteris. Jis apskritai nekentė beveik viso pasaulio. Paskui peržengė slenkstį ir įėjo į kambarį.

— Sveikas,— sako kaip paprastai tokiu tonu, lyg būtų žvėriškai nusikalęs arba žvėriškai viskuo pasibodėjęs. Jis nenorėdavo išsiduoti, jog atėjo specialiai pas tave,— turėdavai įsivaizduoti, kad jis užklydo atsitiktinai velniai rautų!

— Sveikas,— sakau aš, nepakeldamas akių nuo knygos. Su tokiu prasidėti — savižudybė. Bet nors sėdėtum įsikniaubęs į knygą, vis vien jis papjaus tave, tik gal ne taip staigiai.

Jis ėmė slampinėti po kambarį, kaip paprastai, lėtais lėtais žingsneliais, čiupinėdamas mano asmeninius daiktus nuo stalo ir nuo spintelės. Amžinai jis turėdavo ką nors čiupinėti, žiūrinėti. Velniškai man kartais gadindavo kraują!

— Tai kaip sufechtavot?— klausia. Paklausė vien tik tam, kad mane atitrauktų nuo skaitymo, nuotaiką sugadintų. Varžybos jam rūpi kaip pernykštis sniegas. Kas laimėjo, mūsiškiai?

— Niekas nelaimėjo,— sakau. Bet nepažvelgiau į jį.

— Ką?— klausia kaip kurčias. Tokia jo mada — dešimt kartų klausti.

— Niekas nelaimėjo, sakau.

Aš paskersavau į jį, kokį velnią jis ten išdirbinėja prie mano spintelės. Jis žiūrinėjo mergiščios nuotrauką — tos, su kuria vaikščiojau Niujorke, jos vardas Selė Hejes. Milijoną kartų jis buvo matęs tą prakeiktą nuotrauką. Ir pasižiūrėjęs būtinai padės ne į vietą. Tyčia. Aišku kaip dieną.

— Kaip tai — niekas nelaimėjo? klausia jis. Kaip suprast?

— Aš palikau rapyras su visais daiktais metro, sakau. Bet akių nepakeliu.

— Metro? Tai velnias! Pametei, vadinasi?

— Ne ten įsėdom, kur reikėjo. Dėl to aš turėjau lakstyti prie plano, kur ant sienos, kad žinotume, kada išlipti. Jis priėjo ir užstojo man šviesą.

— Žinai ką, sakau aš, tamstytei atėjus skaitau tą patį sakinį dvidešimtą kartą.

Kam nebūtų aiški užuomina? Tik jau ne Ekliui.

— Ko gero, tau reikės pakratyti piniginę, a? kalba lyg niekur nieko.

— Nežinau ir nesuku plaučių. Gal prisėstum, Ekliuk, ar ką? Ne stikliaus vaikas esi. Jis širsdavo, kai jį kas pavadindavo Ekliuku. Jis pats, velnias, mane vadino, mažvaikiu, nes man šešiolika, o jis, įsivaizduok, aštuoniolikmetis. Pavadink jį Ekliuku — tarsi dilgėm per pasturgalį užbrauksi.

Bet jis stovėjo kaip stulpas. Šuniško būdo: tyčia nesitrauks, jeigu prašai. Nestovės, žinoma, amžinai, bet tyčia lūkuriuos kuo ilgiau, ypač jei matys, kad nerviniesi.

— Ką čia skaitalioji?

Knygą.

Užvertė, norėdamas pamatyti viršelį.

— Na ir kaip?

— Nieko, o šitas sakinyš, kurį jau pusę valandos skaitau, tikras perlas. Kai užėina ūpas, mėgstu patraukti per dantį. Bet Eklio kailis per storas, nesupranta, kada jį mausto. Jis vėl ėmė slampinėti po kambarį ir stvarstyti visus mano ir net Stredleiterio daiktus. Po velnių trenkiau knygą žemėn. Negalima skaityti, kai tas tipas čia. Neįmanoma.

Atsidrėbiau fotelyje ir ėmiau žiūrėti, kaip Eklis šeimininkauja mano kambary. Po kelionės į Niujorką jaučiausi kiek pavargęs, ėmė žiovulys. Paskui užėjo ūpas pakvailioti. Mėgstu kartais pasiusti, kai prikimba koks įkyrus tipas. Apsukau kepurę snapeliu į priekį, paskui užsimaukšlinau ant pat akių, kad ničnieko nematyčiau.

— Ėė! Apakau!kriokiu.—Mamyte brangioji, kodėl taip tamsu?

— Kaip Dievą myliu, kvanktelėjai,— sako Eklis.

— Mamyte brangioji, duok ranką! Kodėl gi nepaduodi savo nelaimingam vaikeliui rankos?!

— Na, na, baik, mažvaiki.

Ėmiau grabinėti aplink kaip neregys, bet iš fotelio nesikėliau. Ir vis kriokiau:

— Mamyte, širdyte, kodėl neduodi man rankos? Žinoma, aš paprasčiausiai kvailiojau.

Kartais tai prablaško. Be to, žinojau, kad taip Eklį galima įsiutinti iki pamišimo. Jis visada mane nuteikdavo sadistiškai. Grodavau jo nervais išsijuosęs. Galiausiai užsidėjau kepurę snapeliu į užpakalį ir atsipūčiau.

— Kieno šitas?— klausia Eklis. Jis laikė rankoj ir rodė man Stredleiterio antkelį. Jam kad tik ką pačiupinėti. Tai batų raištelius nutvers, tai vėl ką. Pasakiau, kad Stredleiterio. Kaip nudegęs metė antkelį ant jo lovos. Rado ant spintelės, o nusviedė ant lovos — tyčia.

Priėjęs klastelėjo ant Stredleiterio fotelio atramos. Neatsisės kaip žmogus — būtinai ant atramos.

— Iš kur traukei tą kepurkšę? klausia.

— Pirkau Niujorke.

— Kiek sukišai?

— Dolerį.

— Apšovė.— Jis ėmė degtuko galeliu krapštinėtis savo pasmirdusias panages. Amžiais krapštinėjosi panages. Vieni juokai! Dantys tai apkerpėję, ausyse pievagrybiai, o panages valosi kaip didelis. Ko gera, jis save laikė labai švariu ir tvarkingu. Valydamasis panages, jis vėl pasižiūrėjo į mano kepurę.

— Ten, kur aš gyvenu, su tokiom kepurėm eina elnių medžioti,—sako jis.— Velniai griebtų, juk tai medžioklinė kepurė!

— Skiedi miltais!— nusišaipiau. Nusiėmiau kepurę, pasižiūrėjau. Primerkiaiu akį tarsi taikydamasis.— Su tokiom kepurėm eina žmonių medžioti,— sakau.— Aš su ja medžioju žmones.

— Taviškiai žino, kad esi išgrūstas?

— Mne...

— Kur tas Stredleiteris prasmego?

— Futbole. Su pana, aš nusižiovavau. Žiovulys pjaute pjovė. Kambary buvo karšta kaip pragare. Miegas ėmė. Pensy taip įprasta — arba stipk nuo šalčio, arba dvėsk nuo karščio.

Stredleiteris. Įžymusis!..— sako Eklis.—Ei, klausyk! Papasuok man žirkles, neilgam. Nenukištos kur?

— Nukištos. Aš jau viską susidėjau. Spintoj pačiam viršuj.

— Paieškok, ką? Trumpam,— neatstojo Eklis.— Man reikia nusikirpt naga, va atplyšo. Jam nusišvilpt, ar daiktai supakuoti, ar ne, ar žirkles po ranka, ar pačiam spintos viršuj.

Tiek to, padaviau jam tas žirkles. Ir dar vos gyvas likau. Tik atidariau spintą, Stredleiterio raketė — ir dar su dėklu! — taukšt man tiesiai į pakaušį. Bilstelėjo ne juokais, net saldu pasidarė. Eklis ko nesprogo iš juoko. Juokėsi net priguldamas, tokiu plonu, cypiu balsu. Jis juokėsi, o aš tuo tarpu nuėmiau lagaminą, suieškojau jam žirkles. Jam tiek ir tereikia: pamatys ką nors gaunant akmeniu į kaktą ar panašiai — iš juoko kelnes prileis.

— Pasirodo, tu turi nepaprastą humoro gyslą, Ekliuk,— sakau aš.— Ar tau tas žinoma?— Padaviau jam žirkles.— Susitarkim: galėčiau būti tavo impresarijus, įtaisyčiau radijui. Kaip manai?— Aš atsisėdau į krėslą, o jis ėmė karpytis savo suragėjusius colinius nagus.

— Gal malonėtum nors ant stalo, ką?— sakau jam.— Karpykis, branguti, nagus ant stalo! Manai,

man didelis malonumas naktį basom kojom mindžioti tavo nagus. Jis ramiausiai karpėsi ant grindų. Bjaurybė! Dievaži, kiaulė.

— Kas ta Stredleiterio pana?-klausia jis. Visuomet iššniukštinedavo, su kuo Stredleiteris turi pasimatymą, nors šio neapkentė kaip kažin ko.

— Nežinau. Kam tau reikia?

— Niekam. Nevirškinu šito žalčio. Ko jau ko, bet šito kalės vaiko tikrai nepernešu.

— Jisai tave, žinai, dievina. Sakė, kad tu jam atro dai grynakraujis princas, sakau.

Aš dažnai ką nors apkrikštinu princu — kvailioju. Juk išprotėtum žmogus, kai prisikabina toks įkyrus tipas.

— Riečia, rupūžė, nosį, sako Eklis.— Nevirškinu šito kalės vaiko. Lyg būtų koks... — Ar tu kirpsies nagus ant stalo, ar ne? subjurau aš.— Prašiau penkiasdešimt...

— Riečia, rupūžė, nosį, kalbėjo Eklis lyg niekur nieko.— Asilas, o dedasi išminties maišu. Mano, jog jis...

— Ekli! Dėl dievo meilės! Karpykis savo kanopas ant stalo! Penkiasdešimtą kartą prašau.

Pagaliau jis ėmė karpytis nagus ant stalo. Tik rėkdamas gali jį aptvarkyti.

Valandėlę žiūrėjau į jį. Paskui sakau:

— Tu nekenti Stredleiterio vien dėl to, kad jis tau kadaise prikišo, jog dantų nesivalai.

Na ir kas, kad aprėkė, visai nenorėjo užgauti. Niekas nesako, kad jis pasielgė taktiškai, bet įžeisti tavęs jis tikrai nenorėjo. Paprasčiausiai — žmogus norėjo pasakyti, kad tu ir gražiau atrodytum, ir jaustumėis geriau, jei kada ne kada prasivalytum dantis.

— Aš ir valausi! Nesapnuok.

— Taigi, kad nesivalai! Aš tyčia žiūrėjau — ir kad nors kada! — sakau aš. Pasakiau visai ramiai, ne pajuokdamas. Man net truputį buvo jo gaila.

Įsivaizduoju, kaip turi jaustis, kai tau staiga ima kas nors ir išdrožia: valykis, girdi, dantis — dvokia.

Stredleiteris visai neblogas vaikinys. Žmogus kaip žmogus, — sakau. Jeigu tu jį geriau pažintum, negalvotum taip.

— Aš sakau, kalės vaikas. Pučiasi kaip povas...

— Kad pasipūtęs — sutinku, bet draugui nieko nepagailės. Be juoko, sakau aš. Įsivaizduok, pavyzdžiui: ryši jis kaklaraištį ar šiaip ką nors, kas tau patinka. Sakykim, tau velniškai patinka tas jo kaklaraištis — čia tik kaip pavyzdys. Ir žinai, ką jis padarytų? Nusiimtų nuo kaklo ir — še, nešiok sveikas. Rimtai, rimtai. Arba žinai, ką jis padarytų? Paliktų jį ant tavo lovos ar spintelės, ar dar kur nors. Supranti, jis padovanotų tą kaklaraištį.

— Kurgi ne, velniai griebtų! — pertraukė mane Eklis. — Jeigu turėčiau tiek šlamančių kiek jis, aš irgi švaistyčiaus kaklaraiščiais...

— Jau tik ne tu, — papurčiau galvą. — Tu jau nesišvaistytum, Ekliuk. Jeigu turėtum tiek pinigų kiek jis, būtum toks nagas, kad...

— Liaukis sykį pravardžiuotis! „Ekliuk, Ekliuk!“ Po velnių! Aš tau tėvas galėčiau būti, mažvaiki!

— Deja, negalėtum. — Velnias, kaip jis mane kartais siutindavo! Niekad nepraleis progos priminti, kad tau tik šešiolika, o jam jau aštuoniolika. — Pirma dar pasiklausk, ar aš norėčiau gyventi su tavim po vienu stogu, — sakau.

— Aš tau pasakiau, kad liautumeis...

Staiga atsivėrė durys ir kaip raketa įlėkė mūsų Stredleiteris. Amžinai lakstydavo tarsi akis išdegęs. Baisus veikėjas! Prilėkė prie manęs ir, užuot pasisveikinęs, pliaukštelėjo per skruostą — tas mane visada siutindavo.

— Klausyk,— sako jis,— tu vakare kur nors šiauši?

— Nežinau. Gal. Kas lauke — ar tik nesninga? Jis visas buvo snieguotas.

— Aha. Žiūrėk, jeigu nieko ypatingo nenumatęs šiam vakarui, paskolink man savo vilnonę palaidinę. Okei?

— Kas laimėjo?—klausiu aš.

— Nežinau, mes išėjom vidury žaidimo,— sako Stredleiteris.— Be juoko, gal tu gali apsieiti šįvakar be palaidinės? Velnias, aš kažkuo apliejau tą savo pilkajį švarką.

— Apsieiti tai aš apsieisiu, bet tu man ją išstampysi. Palygink, kur tavo, kur mano pečiai! — sakau. Ūgiu mes buvom lygūs, tačiau jis svėrė perpus daugiau negu aš. Ir pečiai jo buvo žvėriškai platūs.

— Neištampysi.— Jis prilėkė prie spintos.— Kaip Eklis kruta? — kreipėsi jis į Eklį. Stredleiteris buvo

gana draugiškas. Tiesa, jis daugiau vaidino draugišką, tačiau bent jau nepraeidavo pro Eklį nepasisveikinęs.

Užuot atsakęs Eklis tik sumurkė kažką. Kalbėtis su Stredleiteriu jis buvo toli gražu nenusiteikęs, tačiau vis dėlto suniurzgė kažką — nuleisti negirdom neišdrįso. Paskui man sako:

— Na tai aš eisiu. Kol kas.

— Iki,— sakau. Nesusigraudinau, kad jis iškėblino į savo kambarį.

Stredleiteris nusivilko švarką, nusinėrė kaklaraištį ir sagstėsi marškinius.

— Reikėtų apsiskust! — sako. Barzda jam sparčiai žėlė. Ir dar kokia barzda!

— Kur tavo pana? — klausiu.

— Čia pat. Laukia žemai.

Jis pasispaudė po pažastim skutimosi reikmenis, rankšluostį ir išėjo iš kambario. Taip ir išėjo — be marškinių, be nieko. Jis mėgo pasišvaistyti nuogas iki pusės, manydamas esąs tobulo sudėjimo.

Teisybė, sudėtas jis buvo pavydėtinais.